

KỈ NIỆM 35 NĂM NGÀY NHÀ GIÁO VIỆT NAM (20-11-1982 – 20-11-2017)

CELEBRATION OF THE 35th ANNIVERSARY OF VIETNAM TEACHERS' DAY
(20-11-1982 – 20-11-2017)

Người thầy giáo tốt, thầy giáo xứng đáng là người vẻ vang nhất dù là tên tuổi không đăng trên báo, không được thưởng huân chương, song những người thầy giáo tốt là những anh hùng vô danh. Đây là một điều rất vẻ vang (Hồ Chí Minh).

The good teachers deserve to be the most honorable people. Although their names are not published in the newspaper, they do not receive any medals, they are still unknown heroes. What a glorious reward (Ho Chi Minh).

SUY NGHĨ VỀ MỘT VÀI LỜI DẠY CỦA BÁC HỒ TRONG QUÁ TRÌNH XÂY DỰNG TRIẾT LÝ GIÁO DỤC VIỆT NAM THỜI KỲ HỘI NHẬP

APPYING UNCLE HO'S ADVICES IN THE DEVELOPMENT OF
EDUCATIONAL PHILOSOPHY IN VIETNAM THE INTERNAL INTEGRATION

NGUYỄN XUÂN TẾ^(*)

1. Trong lịch sử loài người, giáo dục luôn được coi là tài sản vô giá của mỗi con người cũng như toàn dân tộc trong sự phát triển của mình. Con người có tri thức khoa học và văn hóa cao luôn là hạt nhân trung tâm của sự phát triển kinh tế, xã hội của các dân tộc. Đất nước nào có nguồn nhân lực cường tráng về thể chất, giàu có về trí tuệ thì đất nước đó mạnh giàu. Bởi lẽ, để thích ứng với thiên nhiên và hòa hợp với xã hội, con người phải có tri thức khoa học. Muốn làm giàu tri thức của từng cá nhân và cả xã hội, mỗi một dân tộc và cộng đồng quốc gia phải có một hệ thống giáo dục hùng mạnh. Hệ thống trường lớp với đội ngũ nhà

giáo đức độ và chuyên nghiệp thực hiện các chương trình, nội dung giáo dục và phương thức quản lý chuẩn mực, tiên tiến sẽ tác động đến toàn bộ sự phát triển tinh thần, thể chất của mỗi con người trong từng gia đình, cộng đồng và xã hội. Không có học, không có trí tuệ. Không có trí tuệ, không có sức mạnh. Hồ Chí Minh nói: “Một dân tộc dốt là một dân tộc yếu” [1, tr.8]. Chúng ta nhớ lại, ngay sau Cách mạng tháng Tám thành công, cùng với nhiệm vụ chống “giặc ngoại xâm”, “giặc đói”, Hồ Chí Minh đã chú tâm ngay đến “giặc dốt”. Không còn nghi ngờ gì, giáo dục luôn là điều kiện tiên quyết để phát triển đất nước.

^(*) PGS.TS. Tổng Biên tập Tạp chí Khoa học, Email: nguyensexuante@yahoo.com

2. Xây dựng một *nền giáo dục vì dân và cho tất cả mọi người* luôn là khát vọng sâu xa và lòng ham muốn tốt bậc của Hồ Chí Minh trong suốt cuộc đời hoạt động cách mạng vô cùng gian khổ và đẹp đẽ của mình.

Khát vọng sâu xa và lòng ham muốn tốt bậc đó của Hồ Chí Minh cũng chính là ham muốn tốt bậc của dân tộc Việt Nam, đó là: “Làm sao cho nước ta được hoàn toàn độc lập, dân ta được hoàn toàn tự do, đồng bào ai cũng có cơm ăn, áo mặc, ai cũng được học hành” [1, tr.161]. Do vậy, nền giáo dục của chúng ta là *nền giáo dục đại chúng* và mang tính nhân văn sâu sắc.

3. Giáo dục nhằm tạo ra trí thức, sức mạnh trí tuệ. Hồ Chí Minh viết: “Trí thức là hiểu biết. Trong thế giới chỉ có hai thứ hiểu biết: một là hiểu biết sự tranh đấu sinh sản. Khoa học tự nhiên do đó mà ra. Hai là hiểu biết tranh đấu dân tộc và tranh đấu xã hội. Khoa học xã hội do đó mà ra” [2, tr.235].

Nhưng trí thức không chỉ đơn thuần dừng lại ở sự hiểu biết trong sách vở, câu chữ, mà trí thức còn phải là đưa sự hiểu biết *trực tiếp* vào cải tạo xã hội, thích ứng với tự nhiên, *đáp ứng nhu cầu phát triển của xã hội*, thông qua đó là sự phát triển của chính mỗi cá nhân. Chỉ có như vậy, trí thức khoa học mới thực sự là nguồn lực cơ bản thúc đẩy sự phát triển xã hội. Hồ Chí Minh căn dặn: “Trí thức học sách, chưa phải là trí thức hoàn toàn... muốn thành một người trí thức hoàn toàn, thì phải đem cái trí thức đó áp dụng vào thực tế” [2, tr.235]. Người nhấn mạnh: “Ngày nay không phải học để có bằng cấp, để thoát ly sản xuất. Phải học chính trị, học văn hóa, học kỹ thuật để nâng cao hiểu biết” [4,

tr.413]. Do vậy, người học có thể học trong mọi điều kiện, hoàn cảnh khác nhau: “Học ở trường, học ở sách vở, học lẫn nhau và học nhân dân, không học nhân dân là một thiếu sót rất lớn” [3, tr.50]. Chỉ có như thế, giáo dục mới *thực sự đáp ứng nhu cầu xã hội*.

4. Giáo dục là tài sản vô giá khi nó kết hợp được bản lĩnh bản sắc mỗi một quốc gia với những kinh nghiệm tiên tiến các nước trên thế giới. Hồ Chí Minh chỉ rõ: “Cần kết hợp lý luận khoa học với thực hành, ra sức học tập lý luận và khoa học tiên tiến của các nước bạn, kết hợp với thực tiễn của nước ta, để thiết thực giúp ích cho công cuộc xây dựng nước nhà...” [4, tr.81]. Như vậy, thúc đẩy sự *phát triển giáo dục quốc gia phải gắn liền với việc học hỏi những kinh nghiệm giáo dục của các nước tiên tiến* trên thế giới, nhằm xây dựng thành công *nền giáo dục Việt Nam*, đào tạo ra *con người Việt Nam* phục vụ sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam yêu quý.

5. Nội dung của giáo dục Việt Nam là tạo ra con người có trí tuệ khoa học, phẩm giá đạo đức, đồng thời có sức khỏe, thẩm mỹ. Đó cũng chính là mục tiêu cao nhất của nền giáo dục nước nhà. Hồ Chí Minh dạy: “Thể dục: để làm cho thân thể mạnh khỏe” [4, tr.74]. Người còn nhấn mạnh: “Giữ gìn dân chủ, xây dựng nước nhà, gây đời sống mới, việc gì cũng cần có sức khỏe mới làm thành công. Mỗi một người dân yếu ớt, tức là cả nước yếu ớt, mỗi một người dân mạnh khỏe tức là cả nước mạnh khỏe” [1, tr.212]. Hồ Chí Minh giải thích về giáo dục thẩm mỹ: “Mỹ dục: để phân biệt cái gì là đẹp, cái gì là không đẹp” [4,

tr.74]. “**Chữ mỹ nghĩa là tốt đẹp**”, “Thiện nghĩa là tốt đẹp, vẻ vang. Trong xã hội không có gì tốt đẹp, vẻ vang bằng phục vụ cho lợi ích của nhân dân” [4, tr.276]. Vì thế, giáo dục thẩm mỹ, thực hiện điều thiện và giáo dục phục vụ lợi ích của nhân dân là tốt đẹp. Cái tốt đẹp, cái thiện cần phải được trau dồi, nuôi dưỡng và thể hiện nó trong cuộc sống. Tuy nhiên, Hồ Chí Minh cũng cho rằng: “Trong xã hội có thiện và ác”, “THIỆN và ÁC là hai cái mâu thuẫn, luôn luôn đấu tranh gay gắt với nhau. Cuộc đấu tranh ấy phải trường kỳ gian khổ, nhưng cuối cùng thì cái ÁC nhất định bại, THIÊN nhất định thắng” [4, tr.277]. Hơn nữa, trong mỗi con người “hoặc nhiều hoặc ít không tránh khỏi cái ÁC, như tự đại, tự kiêu, tự tư, tự lợi”. Do vậy, sự cần thiết phải nêu cao sự “cố gắng học tập và cải tạo của mọi người, thì cái ÁC trong mình chúng ta càng bớt, cái THIÊN ngày càng tăng” [4, tr.278].

Rõ ràng, sứ mệnh của giáo dục trong việc xây dựng con người có trí tuệ và phẩm giá, có sức khỏe và thẩm mỹ hết sức cao cả và to lớn.

Suy ngẫm về một vài lời dạy của Hồ Chí Minh về giáo dục, thấy rõ nền giáo dục Việt Nam là **nền giáo dục vì dân**, mang tính đại chúng và nhân văn sâu sắc, luôn coi **giáo dục là điều kiện tiên quyết** phát triển đất nước; nhiệm vụ của giáo dục phải **đáp ứng nhu cầu phát triển xã hội**, phải gắn liền nền giáo dục mang bản sắc Việt Nam với **kinh nghiệm giáo dục tiên tiến** của các nước trên thế giới, phát triển nền giáo dục nước nhà với những con người Việt Nam có **phẩm giá đạo đức, tri thức khoa học, sức khỏe, thẩm mỹ**, để xây dựng thành công và bảo vệ vững chắc Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Hồ Chí Minh (2002), *Toàn tập, tập 4*, Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
2. Hồ Chí Minh (2002), *Toàn tập, tập 5*, Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
3. Hồ Chí Minh (2002), *Toàn tập, tập 6*, Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
4. Hồ Chí Minh (2002), *Toàn tập, tập 8*, Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội.

Ngày nhận bài: 30/09/2017. Ngày biên tập xong: 05/10/2017. Duyệt đăng: 18/10/2017